

Kap. 6

Samfunnspåvirkning og politisk deltakelse

v/ Petter Bjørkmo
og Aud Elisabeth
Witsø

Vi skal snakke om....

- Hvordan vi jobbet med temaet
- Hva kapittel 6 handler om
- Hva forskning sier om temaet
- Valgdeltakelse (erfaringstekster)
- Rettighetsaksjonisme og interesseorganisasjoner
- Aksjonistisk deltakelse - demonstrasjonstog (erfaringstekster)
- Å ytre seg i media

Slik jobbet vi med temaet

- Vanskelige begreper
- Hva betyr samfunnspåvirkning og politisk deltakelse?
 - Vi delte erfaringer og assosiasjoner om hva samfunnspåvirkning er

Demokrati

- «Demokrati handler om deltakelse. Alle skal kunne delta i demokratiet, uavhengig av alder. Faktisk er det bare stemmeretten som har en aldersgrense.» Videre står det: «Demokratisk deltakelse kan skje på ulike måter og du må finne den formen som passer best for deg» (Stortinget, u.å.).

Brainstorming i starten

Demokrati

Medborger
Statsborger
med pass

Valg –
kommune og
fylkestingsvalg
stortingsvalg

Stemmerett

Valgmøter

Valgsendinger
på TV

Valgsendinger
på TV-Bra

Politiske partier
som Ap, Høyre,
Sp, Rødt, SV

Møte politikere

Være politiker

(u)tilgjengeligh
et i valglokale

Vanskelig
språk

Slik jobbet vi videre med temaet

- Søk i Google, Googles Scholar, Idunn og Oria
- Veileder Gode helse og omsorgstjenester til personer utviklingshemming – kapittel 3.4 Kommunen skal sørge for at personer med utviklingshemming kan medvirke på systemnivå
- Forskning – norsk og internasjonal
- Lagde erfaringstekster fra intervjuer

Etter hvert kom vi på sporet av mye mer

- Prioritering, penger, økonomi,
- Brukerråd, andre råd
- Veileder gode helse og omsorgstjenester

- NFU, Lupe, Autisme-foreningen, CP-foreningen
- Ytre seg i media - Innlegg i avisa, kronikk
- Debatt, demonstrere

Kapittel 6 Samfunnspåvirkning og politisk deltakelse

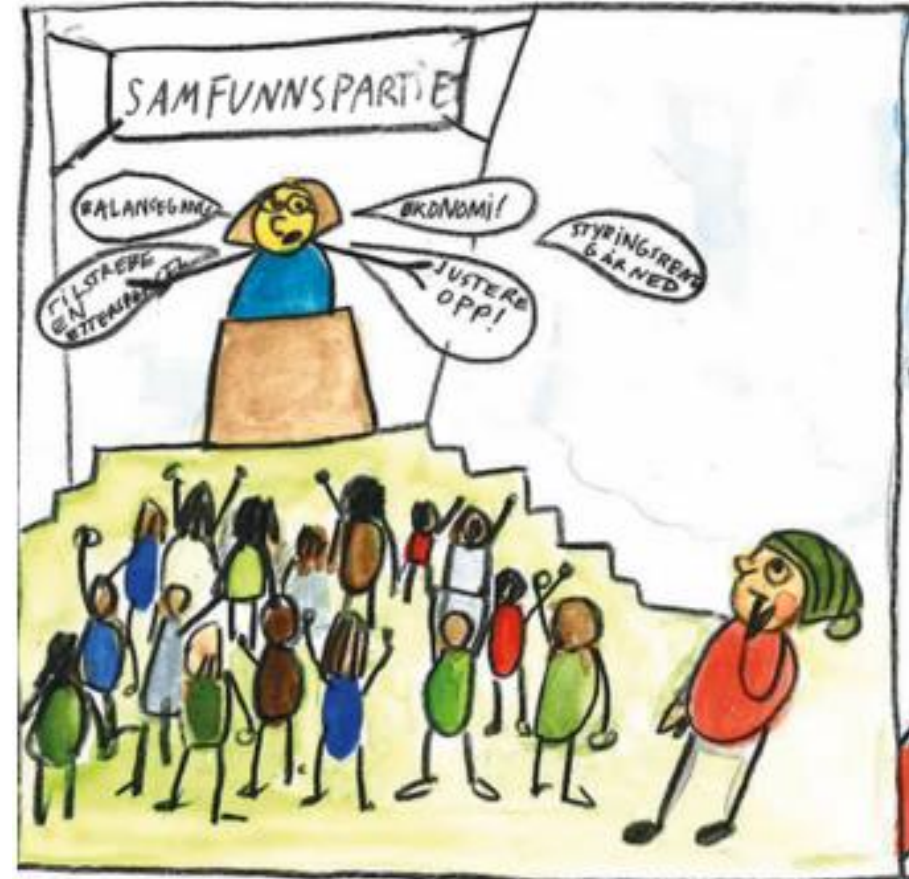
- Valgdeltakelse
- Brukerråd
- Interesseorganisasjoner
- Rettighetsaktivist-grupper (self-advocacy)
- Ytre seg i media
- Prosjektdeltakelse og inkluderende forskning
- Manglende politisk kapital
- Demonstrasjonstog – aksjonistisk deltakelse

Forskning - Valgdeltakelse

- Lite norsk forskning
- Manglende kunnskap om demokrati og politisk deltakelse hos ansatte/familie.
- Vanskelig språk i offentlig politisk informasjon.
- Manglende tilgjengelighet og forståelighet av informasjon om valg (f.eks. på nett og i media).

Forskning - Valgdeltakelse

- Utfordringer med å avgi stemme (manglende informasjon, utilgjengelig stemmeseddel, manglende støtte i valglokalet).
- Manglende kunnskap og opplæring om tilrettelegging blant valgfunksjonærer.
- Bekymring hos ansatte/familie for å påvirke stemmegivningen.
- Manglende støtte fra familie/ansatte (tid, vanskelig å unngå påvirkning, manglende interesse).
- Valglokaler kan oppleves forvirrende og utilgjengelige.

Sonja forteller

- Kommunevalget kom litt brått på meg. Jeg hadde trengt litt mer tid. Tid til å sette meg inn i forskjellig og bedre informasjon. Jeg har ikke sett noen TV Bra-valgsendinger i år. Jeg har ikke fått noe informasjon om at det er det. Jeg tror ikke alle ansatte der jeg bor vet om TV Bra-sendingene. De fortalte meg om et valgarrangement som skulle være i byen. Jeg vet ikke hvorfor jeg ikke dro, men kanskje jeg fikk informasjon om det litt seint. Personalet er litt treige noen ganger. Vi må få informasjonen i god tid. Det gjelder ikke bare meg. Vi trenger å være forberedt. Det er så vanskelig å vite hvem jeg skal stemme på at jeg lar det være. Det er så mange partier, jeg blir helt forvirra.

Hvilke barrierer opplever Sonja?

- Hun har ikke nok kunnskap om kommune og fylkestingsvalget
- Hun har ikke nok kunnskap om de ulike partiene
- Hun har ikke fått informasjon og opplæring
- Ansatte og politikere bruker et språk hun ikke forstår

TV-Bra – valgsendinger 2023

Du vil kanskje også like

Hva er demokrati?

Hva gjør en politiker?

Valget nærmer seg

Valgdeltakelse

Det var ikke vanskelig å få politikerne til å stille på denne debatten, skriver forfatterne.

Foto: Privat

(fotograf Alex Barstad)

En fagperson forteller

Jeg skal fortelle fra en valgfest for personer med utviklingshemming i kommunen.

Vi leide et egnet lokale, inviterte de som ønsket å komme og inviterte politikere.

Alle stortingspartiene var representert, både med stand utenfor lokalet og i valgdebatten som var en del av programmet.

De slet med å holde debatten på en forståelig måte,
de snakket i større grad
om utviklingshemmede
og i mindre grad til utviklingshemmede.
Et annet problem var at mange av festdeltakerne
måtte tidlig hjem.
Arrangementet var på en ukedag,
derfor kunne vi ikke starte før klokka 17.

Mange av
festdeltakerne måtte
begynne å dra hjem allerede
klokka 20
fordi de måtte "være klar" før
nattevakta kom.....

Det skulle opptre en populær artist fra klokka 20.30, festen skulle være ferdig klokka 21, men da var det ikke mange igjen. En av arrangørene hadde en forbilledlig konklusjon: «Det var et artig og interessant prosjekt, men vi kan vel konkludere med at utviklingshemmede skjønner mer av politikk enn hva politikere skjønner om utviklingshemming».

Barrierer som Sonja og mange andre opplever bryter med det CRPD sier om

- Retten til å delta i politikken
- Retten til å få informasjon som Sonja og mange andre forstår

I tillegg:

- Rigide turnusordninger

Få politikere med utviklingshemming

Hun ble lei av politikerspråket, og tok et drastisk valg

Andrea Byvold Næss (28) fra Kragerø synes politikerne bruker så vanskelige ord og uttrykk at hun rett og slett har meldt seg ut av Arbeiderpartiet etter nesten ti års medlemskap.

[Kristin Rivrud](#)

Journalist

[Lars Tore Endresen](#)

Fotograf

[Christina Førli Aas](#)

Journalist

Vi rapporterer fra Kragerø og Porsgrunn

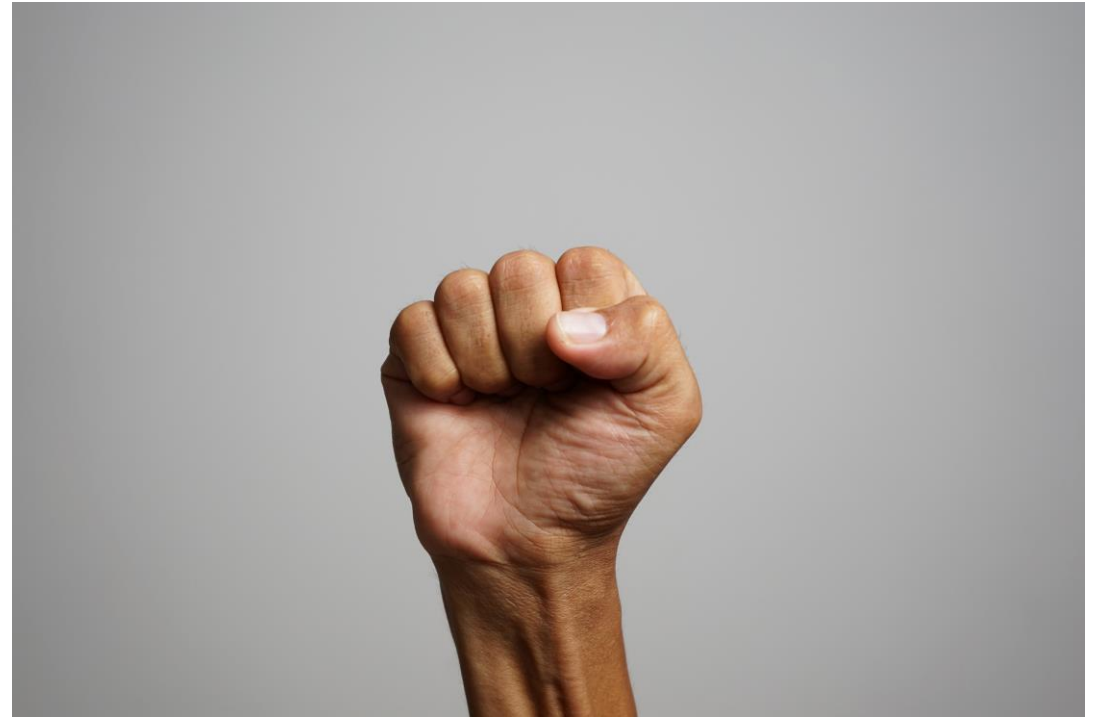
Publisert i går kl. 20:44

MELDTE SEG UT: Etter å ha slitt i mange år med politikerspråket melder nå Andrea seg ut av Arbeiderpartiet.

FOTO: LARS TORE ENDRESEN / NRK

Forskning - Manglende politisk kapital

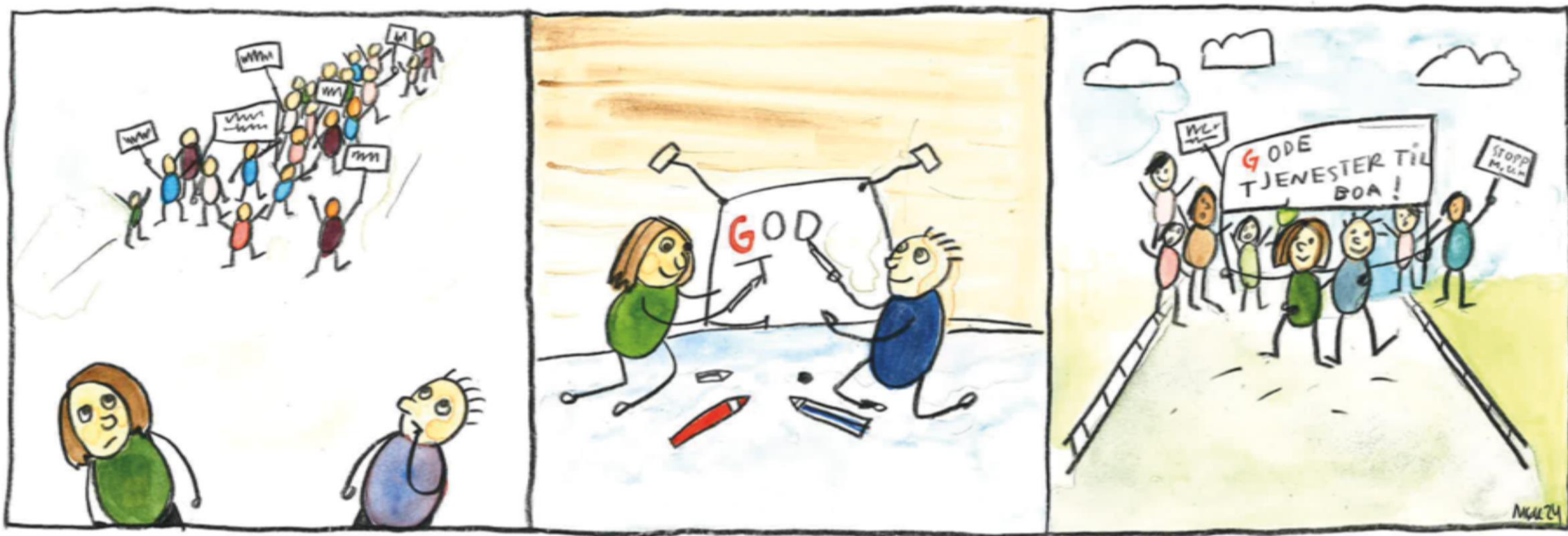
- Svake personlige nettverk med politisk erfaring.
- Manglende tilgang til rettighetsaktivisme.
- Fravær av proaktive rekrutteringsstrategier (kvotering, mentorering).
- Manglende ressurser til å kompensere for funksjonshemming ved politisk deltakelse (f.eks. brukerstyrt personlig assistanse).
- Manglende tilgang til høyere utdanning og arbeid
- Politisk kapital kan bygges og utvikles gjennom utdanning, opplæring og aksjonsrettet arbeid.

Barrierer for deltakelse i rettighetsaktivist-grupper og interesseorganisasjoner

- Mangel på relasjonell kompetanse hos tilretteleggere.
- Manglende tilrettelegging for et trygt og myndiggjørende miljø.
- Mangel på økonomiske ressurser (lønn til støttepersonell, transport, lokaler).

- Manglende mulighet for betalte stillinger i organisasjonene (lederbeslutninger, organisasjonskultur, mangel på tilpasninger, stigma).
- Arbeidstidsreglement og problemer med permisjon.

Illustrasjon Mari Østby Kjøll

Å demonstrere – aksjonistisk deltakelse

Utviklingshemmede i Trondheim er ensomme, sier helsearbeider. De krever at kommunen bruker mer penger på dem.

Utvid

▶ Automatisk avspilling

1 av 4 < >

PROTEST: Folk samlet seg for å protestere foran rådhuset i Trondheim. (Aksjonen Det gjelder livet)

Av Gøril Huse, Redaktør i Klar Tale

Erfaringsfortelling Berit og Pål

- Berit har sett demonstrasjonstog på TV, men ikke deltatt i et selv. Pål visste ikke at det går an at personer med utviklingshemming kan demonstrere for rettighetene sine, sier han. Når Berit forteller om hvordan det kan gå for seg, synes han det høres veldig bra ut. Fordi de må bli sett. Og da blir en sett.

Erfaringsfortelling Berit og Pål

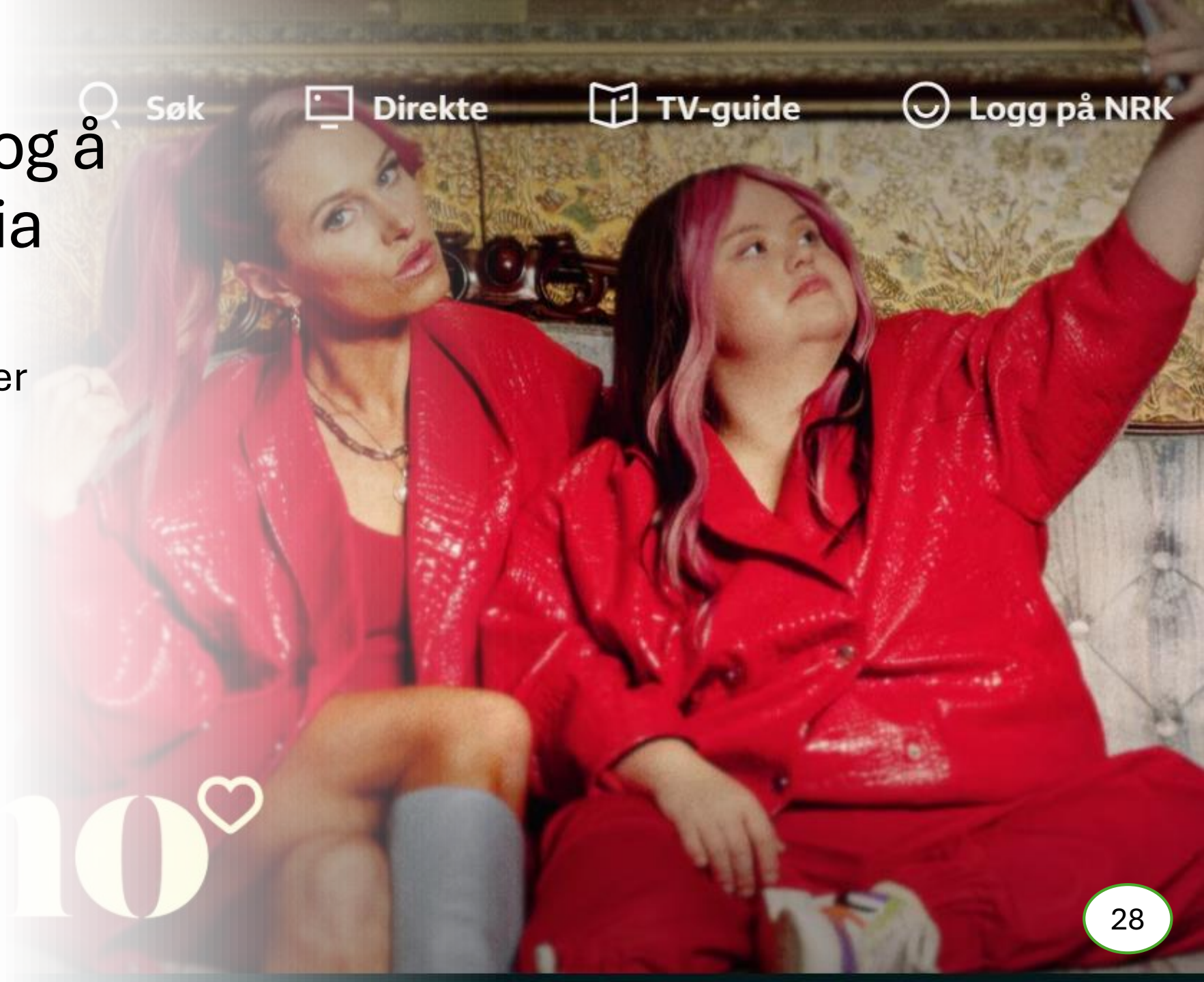
- I samtalen kommer det frem at det ofte er mange folk samlet i demonstrasjonstog. Berit og Pål tror de kunne ha opplevd det som skummelt. De som arrangerer demonstrasjonstog der personer med utviklingshemming skal delta bør derfor tenke på hvordan de kan legge til rette for at det skal oppleves trygt.

Å være synlig og å ytre seg i media

- Debattinnlegg i aviser
- A-laget
- TV-Bra
- Team Pølsa
- Cammo

10[♥]

Søk

Direkte

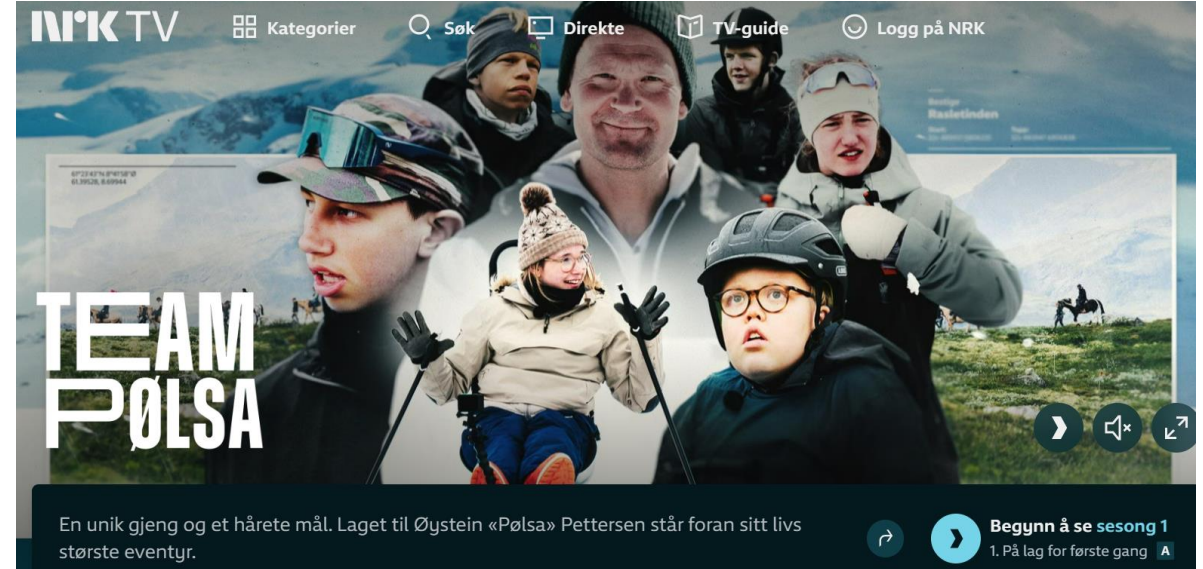
TV-guide

Logg på NRK

«A-LAGET»: Jonas Gahr Støre og reporter Mats Solli | Team og kanaler | Generelt | NTNU | audelisa@ntnu.no | Microsoft Teams

Å være synlig og ytre seg i media

Debattinnlegg - Nyanserende innlegg

Hvem heier på oss i Boa?

Lennart Søsnes Røsten

© Publisert: 5. mars 2025 kl. 07:10

🔄 Oppdatert: 5. mars 2025 kl. 07:10

DEBATT: Kjære ordfører og andre som styrer over pengesekken i Trondheim kommune. Hele Norge har fulgt «Team Pølsa» på TV og i løypene her i VM-byen vår.

I Boa ⁱ bor det mange med ganske like utfordringer som deltakerne i Team Pølsa, og som med riktig og tett veiledning og oppfølging kan tilegne seg mange ferdigheter som vil gjøre oss mer selvstendige og bedre rustet til å takle en hverdag med utfordringer.

Det som skjer i Boa nå, er dessverre det motsatte. Beboere mister tidligere tilegnede ferdigheter, blir mer urolige, utrygge og plaget med søvnløshet. Noen utvikler angst og blir mindre selvstendige på grunn av mangel på personale i boligene.

Lennart Sølsnes
Røsten (33)

FOTO: PRIVAT

Lennart Sølshes
Røsten (33)

FOTO: PRIVAT

- **Alle heier** på «Team Pølsa». Hvem heier på oss beboere i Boa? Ikke så mange i bystyret i Trondheim, ser det ut til. Nei, nå skal det skjæres ned til beinet, selv om beinet er blottlagt for lenge siden.
- **Det er ille nok** som det er. Nå trenger vi at noen heier på oss.

Hva skal til?

- Øke bevisstheten – om hva som er mulig å få til
- Skape arenaer for engasjement og ytring, inkludert tilrettelagte valg og valgprosesser
- Sikre samme rettigheter som andre – som rett til utdanning, arbeid og fritid
- Fremme brukermedvirkning – og deltakelse i interesseorganisasjoner
- Støtte og opplæring – oppmuntre deltakelse for eksempel i prosjektarbeid

Og hvem har ansvaret? Det har vi alle

- En far sier
- Det som er den største barrieren er nok tilgang på informasjon, som må være lett tilgjengelig og lett forståelig. Her må både de politiske partiene og offentlige instanser som kommune, stat, likestillingsombud, pårørende, ansatte i tjenestene og andre etater bidra.

Flere stemmer må
slippe til!

Takk for oss!